

ชื่อวิทยานิพนธ์	: ศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์
ผู้วิจัย	: พระญาณพล กิตติปัญญา (ไพโรมรัตน์)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
คณะกรรมการการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูสุนทรสังฆพินิต, ดร., พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy) : ดร. พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์, ป.ธ.๙, พธ.บ. (ปรัชญา), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์" มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์ในพระไตรปิฎก ๒. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ ๓. เพื่อวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า

ก.พุทธจริยศาสตร์เป็นหลักของการดำเนินชีวิตตามคำสอนในพระพุทธศาสนาโดยใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาซึ่งวางอยู่บนกรอบความถูกต้องของศีลธรรม ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎกอยู่ ๒ ประการ ๑. สังฆธรรม คือ ข้อเท็จจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ๒. ศีลธรรม คือ ข้อที่มีลักษณะเป็นการชักชวนให้กระทำหรืองดเว้นไม่กระทำบางอย่าง โดยมีการใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจการกระทำที่เป็นส่วนของศีลธรรมอยู่ ๒ ประการ คือ ๑. ทุจจริต ๓ ๒. สุจจริต ๓ และคำนึงถึงเจตนาเป็นหลักในการตัดสินใจพิจารณาด้วย

ข.พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอเป็นพิธีกรรมที่ชาวกะเหรี่ยงสะกอยึดถือปฏิบัติสืบตามกันมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน เป็นพิธีกรรมระดับชุมชนที่ปฏิบัติร่วมกันซึ่งมีความเชื่อเรื่องขวัญว่า เมื่อขวัญตกหล่นหรือหนีหายไปจากตัวเจ้าของขวัญก็จะทำให้เจ้าของขวัญนั้นไม่สบาย เป็นเหตุให้เจ็บไข้ได้ป่วย จึงต้องทำการผูกข้อมือเพื่อเป็นการล่อขวัญหรือเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับเจ้าของตามเดิม โดยทุกๆปีจะมีพิธีกรรมการผูกข้อมืออยู่ ๒ ครั้ง คือ เดือนกุมภาพันธ์และเดือนสิงหาคม มีระยะเวลาในการผูกข้อมือ ๓ วัน และเป็นผลให้เกิดความสุขทั้งทางกายและทางใจ

(ข)

ค. พิธีกรรมการผูกข้อมือตามแนวพุทธจริยศาสตร์ พบว่า การผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ นั้นไม่เป็นไปตามพุทธจริยศาสตร์ในส่วนของกายทุจริต คือ มีการฆ่าสัตว์ในการประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือ ซึ่งไม่สามารถละเว้นจากการฆ่าสัตว์คือ กายสุจริตได้ ในส่วนของวจีทุจริต สามารถปฏิบัติได้โดยประกอบวจีสุจริต และมโนทุจริตสามารถปฏิบัติได้โดยประกอบมโนสุจริต แต่ทว่าพิธีกรรมการผูกข้อมือนี้นั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น

Thesis Title : An Analytical Study Karen sakor's Hand Tying Ritual Along of Buddhist Ethics

Researcher : PhraYannapol Kittipaño (Praiamonrut)

Degree : Master of Arts (Philosophy)

Thesis Supervisory Committee

: Ven. Dr. Phrakrusunthornsanghapinit, B.A. (Religions),

M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

: Dr. Phisit Kotsupho, Pali IX, B.A. (Philosophy),

M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

Date of Graduation : March 18, 2017

Abstract

Thesis title "An Analytical Study Karen sakor's Hand Tying Ritual Along of Buddhist Ethics" has 3 objectives which are 1. to study Buddhist Ethics from the Tripitaka 2. to study Karen sakor's Hand Tying Ritual 3. to analyze Karen sakor's Hand Tying Ritual Along of Buddhist Ethics. Result of this qualitative study showed that;

A. Buddhist Ethics is a principle of living according to the buddhist doctrine by using judgement and problem solving based on rightful morality pattern. Two dharmic principles were specified in the buddhist scripture which were 1. The truth is natural facts. 2. Moral is a instruction which has a characteristic in persuade or refrain to do something by using morality decision making criterions i.e 1. 3 misconducts 2. 3 good conducts and also focusing on intention as a core for consideration.

B. Karen sakor's hand tying ritual is a traditional that Karen sakor has done for many generation. This ritual is implemented together in community with beliefs in Morale that losing or flee of Morale can cause the Morale's owner to be illness and cause of sickness. Therefore, hand tying ritual has to be done in order to keep or bait "Morale " back to the previous owner. There are two sakor's hand tying ritual yearly in February and August. Duration of this ritual is for 3 days and resulting in happiness of mind and body.

C. the Hand tying ritual along of buddhist ethics was found that sakor's hand tying ritual does not comply with the buddhist ethics as part of bodily misconduct as animals were killed to be part of this hand tying ritual so that doing bodily good conduct on omit to kill animal is impossible. For bad conduct in word can be treated by good conduct in word and bad conduct in thought can be treated by good conduct in thought. Nevertheless, this hand tying ritual aim for usefulness of his/herself and others.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลืออนุเคราะห์จากผู้มีอุปการคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระครูสุนทรสังฆพินิต, ดร. ที่รับเป็นที่ปรึกษาหลักและได้กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะและแนวทางการทำวิจัย ตลอดจนถึงได้ตรวจสอบแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้ ขออนุโมทนาขอบคุณ อาจารย์ ดร.พิสิฐ โคตรสุโพธิ์ ที่เมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและได้ชี้แนะแนวทางในการวิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณพระครูไพศาลวรคุปต์ เจ้าอาวาสวัดศรีปิ่นเงิน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ที่เมตตาให้การสนับสนุนและเอื้อเฟื้อในการศึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมากราบขอบพระคุณ พระอาจารย์นนทวัฒน์ จันทโก ผู้คอยสนับสนุนปัจจัยให้กับผู้วิจัยในยามขัดเคืองเรื่อยมา และขอบพระคุณพระภิกษุในวัดศรีปิ่นเงินทุกรูปที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจรวมถึงสามเณรทุกรูปด้วย

ขออนุโมทนาขอบคุณ อาจารย์ ดร.ปิยมาศ ใจไผ่ แห่งภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่คอยให้คำปรึกษาด้วยดีตลอดมา ขออนุโมทนาขอบคุณ อาจารย์ ดร.วิโรจน์ วิชัย ผู้เคี่ยวเข็ญและเติมประกายไฟให้ผู้วิจัยเรื่อยมา และขอบคุณสภธรรมมิกทุกท่าน/คน ที่คอยให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

อนึ่ง งานวิจัยฉบับนี้คงจะสำเร็จลงไม่ได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยต้องขออนุโมทนาขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตทุกท่าน รวมถึงท่านผู้เป็นเจ้าของผลงานวิชาการอันทรงคุณค่าที่ผู้วิจัยได้นำมาประกอบการวิจัยฉบับนี้

ท้ายสุดนี้ ขออนุโมทนาบุญกับผู้เป็นโยมพ่อ โยมแม่ โยมพ่อบุญชัย ไพรอมรัตน์ โยมแม่ ดอกคำ ไพรอมรัตน์ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้กับผู้วิจัยได้รับการศึกษาตลอดเรื่อยมา และน้องๆทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในการศึกษามาขึ้นนี้ ตลอดจนถึงกัลยาณมิตรทุกคนที่ควรเป็นกำลังใจและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งใจการจรโลงพระสัทธรรมในพระพุทธศาสนาและเกิดประโยชน์ทางปัญญาต่อผู้มีความสนใจในพุทธจริยศาสตร์และพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามสมควร หากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอภัยในความบกพร่องนั้นและยินดีรับคำแนะนำด้วยความเต็มใจยิ่ง

พระญาณพล กิตติปัญโญ (ไพรอมรัตน์)

๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ญ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย	๖
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๑๔
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ	๑๗
บทที่ ๒ หลักพุทธจริยศาสตร์	๑๘
๒.๑ จริยศาสตร์ตะวันตก	๑๘
๒.๑.๑ ความหมายของจริยศาสตร์	๑๘
๒.๑.๒ ลักษณะของจริยศาสตร์	๒๐
๒.๑.๓ เป้าหมายของจริยศาสตร์	๒๑
๒.๑.๔ ทฤษฎีจริยศาสตร์	๒๒
๒.๑.๔.๑ สุขนิยม	๒๒
๒.๑.๔.๒ อสุขนิยม	๒๒
๒.๑.๔.๓ มนุษยนิยม	๒๓
๒.๑.๔.๔ จริยศาสตร์ค่าน้ำ	๒๔

๒.๒ พุทธจริยศาสตร์	๒๕
๒.๒.๑ ความหมายของพุทธจริยศาสตร์	๒๕
๒.๒.๒ ขอบเขตของพุทธจริยศาสตร์	๒๖
๒.๒.๒.๑ ลักษณะทั่วไปของพุทธจริยศาสตร์	๒๖
๒.๒.๒.๒ หลักการของพุทธจริยศาสตร์	๒๘
๒.๒.๓ แนวคิดพื้นฐานของพุทธจริยศาสตร์	๒๙
๒.๒.๔ ระดับของพุทธจริยศาสตร์	๓๐
๒.๒.๔.๑ ทุจจิริต ๓	๓๐
๒.๒.๔.๑ สุจจิริต ๓	๓๑
๒.๒.๕ เป้าหมายของพุทธจริยศาสตร์	๓๑
๒.๒.๖ วิธีการเข้าสู่เป้าหมายพุทธจริยศาสตร์	๓๓
๒.๒.๖.๑ อธิสัสสิกขา (ศีล)	๓๓
๒.๒.๖.๒ อธิจิตตสิกขา (สมาธิ)	๓๔
๒.๒.๖.๓ อธิปัญญาสิกขา (ปัญญา)	๓๔
๒.๗ เกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์	๓๖
 บทที่ ๓ พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ	๓๙
๓.๑ ประวัติของกะเหรี่ยงสะกอ	๓๙
๓.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยงสะกอ	๓๙
๓.๑.๒ กะเหรี่ยงสะกอในประเทศไทย	๔๔
๓.๑.๓ วิถีชีวิตของกะเหรี่ยงสะกอ	๔๕
๓.๒ ความเชื่อของกะเหรี่ยงสะกอ	๔๕
๓.๒.๑ ความเชื่อเรื่องทั่วไป	๔๕
๓.๒.๒ ความเชื่อเรื่องผี	๔๖
๓.๒.๓ ความเชื่อเรื่องขวัญ	๔๖
๓.๓ แนวคิดเรื่องมนุษย์ของกะเหรี่ยงสะกอ	๔๗
๓.๓.๑ ความหมายของคำว่ามนุษย์	๔๗
๓.๓.๒ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ	๔๘
๓.๓.๓ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	๕๐
๓.๔ พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ	๕๑
๓.๔.๑ แนวคิดและกำเนิดของพิธีกรรมการผูกข้อมือ	๕๑

๓.๔.๒ ผู้นำประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือ	๕๒
๓.๔.๓ รูปแบบพิธีกรรมการผูกข้อมือ	๕๒
๓.๔.๔ อุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือ	๕๘
๓.๔.๕ ลำดับขั้นตอนพิธีกรรมการผูกข้อมือ	๕๘
๓.๔.๖ เป้าหมายในการประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือ	๖๓
๓.๔.๗ คำผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ	๖๓
บทที่ ๔ วิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ	๖๗
๔.๑ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	๖๘
๔.๒ วิเคราะห์พิธีกรรมผูกข้อมือตามแนวจริยศาสตร์	๗๔
๔.๒.๑ ตามแนวจริยศาสตร์ตะวันตก	๗๔
๔.๒.๑.๑ วิเคราะห์ตามสุขนิยม	๗๔
๔.๒.๑.๒ วิเคราะห์ตามอสุขนิยม	๗๕
๔.๒.๑.๓ วิเคราะห์ตามมนุษยนิยม	๗๕
๔.๒.๑.๓ วิเคราะห์ตามจริยศาสตร์ค่าน้ำ	๗๖
๔.๒.๒ วิเคราะห์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์	๗๗
๔.๒.๒.๑ วิเคราะห์ตามทุจจริต ๓	๗๗
๔.๒.๒.๒ วิเคราะห์ตามสุจจริต ๓	๗๘
๔.๒.๓ วิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์	๗๘
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๘๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๘๓
บรรณานุกรม	๘๔
ภาคผนวก	๘๙
ภาคผนวก ก พิธีกรรมการผูกข้อมือบ้านแม่แพม อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่	๘๙
ภาคผนวก ข พิธีกรรมการผูกข้อมือบ้านนามน อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่	๙๑
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	๙๓
ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๙๔
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย	๙๕

(ณ)

ภาคผนวก จ แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ	๙๘
ภาคผนวก ฉ หนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนาม	๑๐๒
ภาคผนวก ช ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ บ้านแม่แพม	๑๐๘
ภาคผนวก ซ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บ้านนามน	๑๑๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การใช้อักษรย่อ

สำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักในวิทยานิพนธ์นี้ โดยมีคำย่อและคำเต็มดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก					
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
สํ.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ฉก.ก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ฉกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ข. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐะ	(ภาษาไทย)
ขุ.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	(ภาษาไทย)
ขุ.จู. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนิทเทส	(ภาษาไทย)
พระอภิธรรมปิฎก					
อภ.สง. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี		(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

งานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก ในการอ้างอิง ตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดอ้างอิงดังนี้ ให้ระบุคัมภีร์ ลำดับเล่ม/ข้อ/หน้าตามลำดับ เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐. หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๐ ข้อ ๙๐ หน้า ๕๐ เป็นต้น